12.10.2022

Sosiaali- ja terveysvaliokunta

Sosiaali- ja terveysministeriön täydentävä lausunto HE 102/2022 vp

Kommentit esitykseen YEL-laskelmia_LH

Yrittäjä vastaa itse työnsä tuloksesta ja kantaa taloudellisen riskin toimintansa kannattavuudesta. Lähtökohtaisesti yrittäjän on otettava huomioon toimintansa kannattavuudesta huolehtiessaan kaikki pakolliset menoerät sellaisina kuin eri velvoitteet edellyttävät. Laskelman taustalla on ajatus, että YEL-vakuutus on huono sijoitus ja että kannustinloukun vuoksi työtulomuutokset johtavat ainoastaan suuriin maksuihin suhteessa saatavan etuusparannuksen määrään. Laskelma myös korostaa yrittäjän oikeutta kasvattaa yritystoimintaansa ”säästämällä” pakollisista työeläkemaksuista.

Laskelmassa verrataan YEL-työtulon tarkistusmenettelyn seurauksia vähimmäisetuuksiin. Ansioperusteisen työeläketurvan vertailu takuueläkkeeseen ei ole perusteltua. Takuueläkkeen tarkoitus on turvata kaikista pienimpien eläketulojen varassa elävien toimeentulo. Lisäksi takuueläke on eläkevähenteinen, joten sen määrään vaikuttavat eläkkeensaajan kaikki lakisääteiset eläkkeet Suomesta ja ulkomailta. Kelan tietojen mukaan takuueläkkeeseen oikeuttava eläketaso ylittyy yhdessä kansaneläkkeen kanssa jo noin 300 euron suuruisella ansioeläkkeen määrällä. On myös niin, että useiden yrittäjienkin työuraan sisältyy yleensä myös työuraa palkansaajana.

Lisäksi laskelmassa ei mitenkään ota huomioon yrittäjän mahdollisuutta saada työttömyysturvan ansiosidonnaista päivärahaa, kun hänen työtulonsa nousee työttömyysturvaan oikeuttavaksi. Jos yrittäjän työtulo nousee lakiehdotuksen mukaisesti 8000 eurolla 16262 euroon, niin yrittäjällä on kassan jäsenenä oikeus ansiopäivärahaan 48,01 e/pv mukaan. Korotus on 29,8 % verrattuna peruspäivärahaan. Laskelmassa käytetyllä 20 500 euron työtulolla ansiopäiväraha on jo 55,40 e/pv, mikä tarkoittaa 49,7 %:n korotusta perustyöttömyysetuuteen nähden. Alimmalla työttömyysturvaan oikeuttavalla työtulolla 13 574 euroa on saavutettavissa 43,12 e/pv suuruinen päiväraha, mikä tarkoittaa 16,5 %:a parempaa työttömyyspäivärahaa peruspäivärahaan verrattuna. Liittyessään työttömyyskassaan yrittäjä saa ansiosidonnaista työttömyysturvaa samoin ehdoin kuin palkansaaja.

Kaikki vakuuttaminen parantaa yksilön kokonaiseläketurvaa. Eläketurvakeskuksen mukaan yrittäjistä 23 %:lla onkin YEL-työtulo, joka on mediaanipalkkaan verrattuna samalla tai korkeammalla tasolla. On myös epätodennäköistä, että kaikki pienituloiset yksinyrittäjät ovat ainoastaan itse järjestämänsä yrittäjän eläketurvan varassa. Yrittäjänä eläkevakuutetuista 17 %:lla on myös palkkatuloja, jolloin yrittäjä on siis sivutoiminen ja yrittäjäansiot ovat jo luonnollisesti alhaisempia.

Kirsi Terhemaa
Neuvotteleva virkamies